

WYPADANIE POCHWY I MACICY U NUTRII
Z KLINICZNEGO PUNKTU WIDZENIA

KAROL MARCINKOWSKI

Katedra Położnictwa i Patologii Rozrodu Wydziału Weterynaryjnego WSR Wrocław
Kierownik: prof. dr A. Senze

Ze schorzeń okresu poporodowego występujących u nutrii, czyli bobrzyka (*Myocastor coypus M.*) wypadanie pochwy i macicy u samic zdarza się stosunkowo często. Autorzy prac o chowie nutrii (2, 4, 12, 13, 16) wyrażają zgodnie pogląd, że występuje to w rozmaitych okresach życia, najczęściej jednak w związku z porodem lub poronieniem, do czego nutrie są bardzo skłonne. Przyczyny tego zjawiska upatruje się w schorzeniach zakaźnych dróg rodnych, niedoborach pokarmowych, w skarmianiu paszy powodującej wzdęcia (młode zielonki, karma spleśniała), w nieodpowiednich warunkach środowiska i niepokojeniu zwierząt. Dużą rolę przypisuje się czynnikowi emocjonalnemu, po walkach bowiem toczonych między osobnikami, przedłużającej się rui, przeniesieniu zwierząt na inne miejsce często obserwuje się wypadanie pochwy.

Pewnego rodzaju predyspozycja do wypadania pochwy i macicy leży również we właściwościach budowy anatomicznej narządu rodnego samicy nutrii (2, 5, 6, 8, 14, 15, 16). Pochwa nutrii jest długa, obszerna, a dość silnie ukształtowane pasma włókien mięśniowych wzdłuż jej ścian mogą dodatkowo, przy powstaniu odpowiedniego podrażnienia, przyczynić się do wypierania tego narządu.

Cykl płciowy u samic bobrzyka jest nieregularny i waha się w granicach kilku — 46 dni (3). Sama ruja trwa stosunkowo krótko (1 dzień), może jednak przeciągnąć się do 4 dni (11). Wykazano, że w czasie rui jajczkowanie wszystkich dojrzałych pęcherzyków Graafa występuje prawie równocześnie i że w tym okresie jest największa ilość ketosteroidów i cholesterolu w jajnikach tudzież w korze nadnerczy. To skoncentrowane i niekiedy dość długotrwałe działanie hormonów pęcherzykowych i kory nadnercza wywołuje z pewnością wzmożone prze-

krwienie i ruchliwość dróg rodnych. Przy pojawieniu się odpowiedniego bodźca stan ten ułatwia wypieranie pochwy, mimo jej łączno-tkankowego połączenia (*septum recto- et urethro-vaginale*) sąsiednimi narządami.

Mechanizm wypadania pochwy i macicy u nutrii nie odbiega od tego, jaki wchodzi w grę u dużych zwierząt gospodarskich (1, 9, 10). Obserwuje się więc najpierw skręt części grzbietowej ściany pochwy, a następnie wypieraniu ulegać może reszta dróg rodnych. Występuje zatem częściowe lub całkowite wypadnięcie pochwy z ewentualnym częściowym lub zupełnym wypadnięciem macicy*.

W opinii hodowców nutrii wypadnięcie pochwy i ewentualnie macicy nie nadaje się do leczenia i eliminuje zwierzę z hodowli (2, 4, 12, 13, 16). Wydaje się, że powyższy pogląd sprawia, iż nutrie z wypadniętą pochwą i macicą stosunkowo rzadko trafiają do klinik i lecznic weterynaryjnych.

Obserwacje własne.: Materiał stanowiło 19 nutrii, u których stwierdzono wypadnięcie pochwy i ewentualnie macicy, dostarczonych do leczenia do kliniki. Były to zwierzęta w wieku od 6 miesięcy do 2,5 lat, a więc takie, które jeszcze nie rodziły — oraz wieloródki.

Na podstawie stopnia wypadnięcia części rodnych do grupy z częściowym wypadnięciem pochwy zaliczono 2 przypadki, do grupy z całkowitym wypadnięciem pochwy — 12 przypadków, do grupy z całkowitym wypadnięciem pochwy i częściowym macicy — 5 przypadków. W 11 przypadkach jako przyczynę ustalono nieodpowiednie warunki środowiska i złe żywienie, doprowadzające niekiedy do wyniszczenia, w 3 przypadkach ciążę (bez ronienia), w jednym przypadku — poród, a w 4 działanie silnego bodźca emocjonalnego (wzajemne gryzienie się, długie przebywanie z samcem, nieumiejętne podwiązanie przez właściciela nowotworu-włókniaka wyrastającego na szypule z pochwy), który u dwóch samic ciężarnych w tej grupie doprowadził również do ronienia.

U dwóch osobników wypadnięcie pochwy było powikłane równoczesnym wciskaniem się pętli jelitowych do wypadłej pochwy, w jednym przypadku częściowemu wypadnięciu uległ również pęcherz moczowy.

W większości przypadków wypadnięcie narządów rodnych nastąpiło już w dniach poprzedzających zgłoszenie w klinice. Przy badaniu stwierdzono znaczny obrzęk zastoinowy w ścianach wypadłej pochwy, której błona śluzowa była zsiniała, wyschnięta i powalana przyschniętymi do niej żdźbłami ściółki, karmą oraz kałem. Przy wypadnięciach trwających czas dłuższy występowały dość często skaleczenia błony śluzowej

---

* Podkreślić należy, że macica nutrii jest macicą podwójną (*uterus duplex*) i przy całkowitym wypadaniu pochwy uwidoczniają się dwa zewnętrzne ujścia szyjek macicznych, wypadanie zaś macicy dotyczy dwóch takich samych, lecz oddzielnych (jednoróżnych) narządów.

oraz małe lub rozległe zmiany martwicowe. W jednym przypadku stwierdzono przebicie grzbietowej ściany pochwy w odcinku brzuszny. Nutrii tej nie leczono.

Leczenie miejscowe polegało na włożeniu wypadłych części narządów rodnych po uprzednim przesypaniu zasypką sulfamidową uszkodzonych lub obumarłych miejsc na błonie śluzowej i po domięśniowym zastrzyknięciu 10—15 j.m. hipofizyny. W leczeniu ogólnym stosowano 10-procentowy roztwór *Coffein. natrio-benzoic.* w dawce jednorazowej 2 ml, *Calcium boroglucon.* w dawce jednorazowej 2 ml i antybiotyki, głównie penicylinę w ilości 100—200 jedn. na raz. Antybiotyki i preparaty wapniowe podawano też do trzech dni po zabiegu, zalecając podawanie w dalszym ciągu wapnia z karmą.

Po włożeniu obmywano starannie wypadłe części narządów rozrodczych zimnym i stosunkowo silnym roztworem nadmanganianu potasowego, aby obok efektu odkażającego wywołać równocześnie częściowe obkurczenie się zastoinowo przekrwionej i obrzękłej pochwy. W celu obkurczenia się macicy wstrzykiwano hipofizynę wprost do błony mięśniowej macicy. Po namaszczeniu wypadłych części kremem penicylinowym lub maścią sulfatiazolową wkładano pochwę i macicę tak, aby najpierw na właściwe miejsce wróciły części, które najwcześniej wypadły, tj. grzbietowa ściana pochwy. Po repozycji, w celu zabezpieczenia przed ponownym wypadnięciem pochwy zakładano na srom 2 lub 3 szwy pojedyncze z grubego katgut lub częściej — szew kapciuchowy. Z uwagi na brak u samicy nutrii zatoki moczowo-płciowej (*sinus urogenitalis*) i niezależne od pochwy ujście cewki moczowej (14), szew kapciuchowy można było zaciągać o wiele mocniej aniżeli u zwierząt, u których mocz wypływa przez szparę sromową.

W czasie zabiegu nutrie były nieco unoszone za ogon, przy czym głowa i przednia część tułowia były umieszczane w wąskiej skrzynce-rurze lub zawinięte w koc. Tylko w ten sposób można było zabezpieczyć się przed pokąsaniem i stworzyć odpowiednie warunki do zabiegu (rys. 1, 2, 3).

Omówienie.: Repozycja pochwy i macicy u nutrii jest stosunkowo łatwa. Obszerność pochwy i brak występowania silnych parć ze strony tłoczni brzusznej sprzyjają zabiegowi. Na 19 przypadków wypadnięcia pochwy i macicy zabieg ten udało się wykonać u 16 samic. W jednym przypadku z powodu przebicia pochwy i rozległych przyrannych zmian martwicowych schorzenie nie kwalifikowało się do leczenia. W dwóch innych przypadkach repozycję narządów rozrodczych uniemożliwiło wciskanie się pętli jelitowych do wypadłej pochwy. Na 16 wykonanych zabiegów 3 skończyły się niepomyślnie. W jednym z operowanych przypadków nutria nazajutrz po zabiegu przegryzła szew kapciuchowy i wygryzła część ponownie wypadłej pochwy. U drugiej — po siedmiu dniach

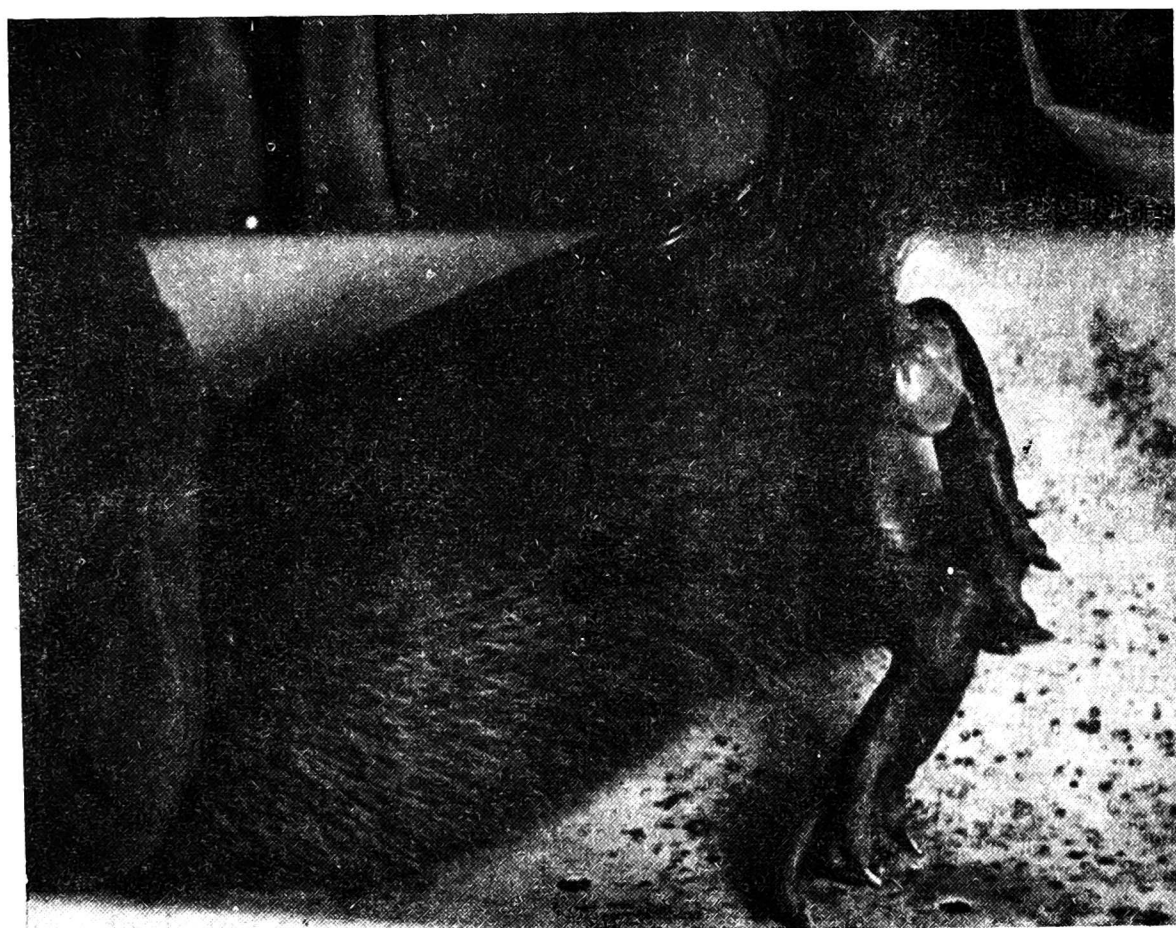

Rys. 1. Zupełne wypadnięcie pochwy u nutrii

Rys. 3. Sposób przytrzymywania nutrii do zabiegu

Rys. 2. To samo zwierzę po zabiegu

od założenia na srom dwóch szwów z katgutem górny uległ przerwaniu, a pochwa zaczęła ponownie wypuklać się poza szparę sromową. Właściciel zrezygnował z dalszego leczenia i poddał zwierzę ubojowi. Trzeci osobnik, w bardzo złej kondycji, padł nazajutrz po zabiegu wykonanym po 8 dniach od wypadnięcia pochwy.

W pozostałych 13 przypadkach nie udało się u wszystkich osobników prześledzić dalszych ich losów. Informacje o 8 przypadkach wykazały, że 7 z leczonych samic zachodziło w ciążę i rodziło normalnie. Na uwagę zasługuje, że w grupie tej znalazły się 2 samice, u których zabieg przeprowadzono na początku 3 miesiąca ciąży. Do grupy tej należy też nutria dostarczona do kliniki na 4 dzień po wypadnięciu pochwy, na której znajdowały się dwa ogniska wykazujące początkowe stadium martwicy.

Fakty te nie potwierdzają zapatrywań hodowców, że wypadnięcie pochwy i macicy u nutrii kończy się zwykle zejściem śmiertelnym (S z u m a n) lub też eliminuje zwierzę z hodowli (E h r l i c h, Z a n k e r). Wprawdzie z własnych obserwacji wynika, że odsetek niepowodzeń może być duży, bo należy przyjąć, że w grupie 5 osobników, których losy po leczeniu są nieznane, mogły nastąpić upadki lub stan eliminujący zwierzę z hodowli, to jednak z drugiej strony 7 pewnych wyleczeń (36,8%) wskazuje na duże możliwości powodzenia zastosowanej metody. Zanker (16) podaje, że znany mu jest przypadek, w którym po repozycji wypadłej pochwy nutria rodziła zdrowe potomstwo.

Największy nacisk należy położyć na zapobieganie wypadnięciom pochwy i macicy. W obserwowanych przypadkach najliczniejszą grupę, bo 11 sztuk, stanowiły zwierzęta, u których wypadnięcie pochwy i macicy było wywołane nieodpowiednimi warunkami hodowlanymi. Należy podkreślić, że w tej też grupie znalazło się najwięcej nutrii, które nie zostały do kliniki dostarczone natychmiast po zauważeniu u nich objawów chorobowych, lub u których stwierdzono objawy dłuższej trwającego wypadnięcia. Świadczy to o zaniedbaniach ze strony hodowców, braku wyczulenia na często przecież występujące wypadanie pochwy i macicy u nutrii oraz uleganiu poglądom, że nutria, u której uległa wypadnięciu pochwa jest skazana na zagładę.

Jak z tego wynika:

- 1) wypadnięcie pochwy i macicy u nutrii kwalifikuje się do leczenia,
- 2) repozycja pochwy i macicy oraz zakładanie szwów zabezpieczających na srom daje znaczny odsetek wyników pozytywnych,
- 3) leczenie bezpośrednio po wypadnięciu pochwy i macicy stwarza duże możliwości przywrócenia nutrii pełnej wartości hodowlanej.

PIŚMIENICTWO

1. Benesch F. (1951) — Lehrbuch d.tierärztl. Geburtshilfe u. Gynäkologie. München-Berlin-Wien.
2. Ehrlich S. (1956) — Chów nutrii. Warszawa, PWRiL.
3. Głuchowski W. (1954) — Ann. Univ. UMCS. Vol. IX, 3.
4. Klapperstueck J. (1954) — Der Sumpfbiber (Nutria). Wittenberg-Lutherstadt.
5. Koch T. (1953) — Beiträge zur Anatomie des Sumpfbibers. Leipzig.
6. Koch T. (1960) — Konsultacje ustne. Berlin.
7. Konieczna B. (1951) — Folia Biologica. IV, 2.
8. Lutnicki W. (1958) — Ann. Univ. MCS Lublin. Sectio DD, Vol. XIII, 1.
9. Richter J., Goetze R. (1960) — Tiergeburtshilfe. Wyd. II, P. Parey, Berlin-Hamburg.
10. Senze A. (1960/61) — Wykłady uniwersyteckie. Konsultacje ustne. Wrocław.
11. Skowron-Cendrzak A. (1956) — Fol. Biol. IV, 2.
12. Szuman J. (1948) — Chów bobra błotnego. Wyd. II. Poznań.
13. Szuman J., Woliński Z., Kulikowski J. (1954) — Zwierzęta futerkowe. Warszawa, PWRiL.
14. Ślebodziński A. (1957) — Med. Wet. nr 5.
15. Ślebodziński A., Ptak W. (1959) — Przegl. Zoolog. III, 1.
16. Zanker S. (1949) — Praxis der Sumpfbiberzucht. Murnau.

К. Марцинковски

ВЫПАДЕНИЕ ВЛАГАЛИЩА И МАТКИ У НУТРИИ С КЛИНИЧЕСКОЙ ТОЧКИ ЗРЕНИЯ

Резюме

Автором были проведены наблюдения, с клинической точки зрения, за выпадением влагалища и матки нутрии в 19 случаях. Лечение, заключающееся в применении таких лекарственных средств, как кофеин, гипофизин, препараты кальция, антибиотики и другие, а также в местном обеспечении выпавших родильных органов, вправление их и наложение охранных швов на вульву — было проведено в 16 случаях.

Три случая окончились неудачей. О семи леченных нутриях известно, что они забеременели и родили нормально. Это не подтверждает мнения некоторых животноводов о том, что нутрии, у которых констатировано выпадение влагалища или матки, являются непригодными для дальнейшего разведения.

K. Marcinkowski

EVENTRATION OF VAGINA AND UTERUS IN NUTRIA
IN CLINICAL ASPECT

Summary

Clinical observations on eventration of vagina and uterus in nutria were carried out on 19 animals. In 16 cases there was applied treatment consisting in parenteral administration of drugs (coffein, hypophysin, calcium preparations, antibiotics), local dressing of the fallen out genital parts, reposition and putting protection sutures on vulva. Three cases came to unsuccessful end. It is known that seven of the cured nutria were pregnant and brought forth normally. This does not confirm the opinion of breeders that nutria who have been through eventration of vagina and eventually uterus are not fit for further breeding.